

FRITZ REUTER en Mecklenburg. *)

Is twee menschen, elkander voor het eerst ontmoetend, kennismaken, dan gebeurt het vaak, dat zij, al samen pratend, zoo langzamerhand tot de overtuiging komen, dat zij, nu wel geen familie van elkander zijn, maar minstens elkaar toch wel opperbest van hooren-zeggen kennen. Dikwijls heet het dan: „En kent u X en Y?" — „O, ja, heel van nabij!" En dan is er een basis van kennisschap gevonden, en men is elkander niet meer vreemd.

Zoo is het op het gebied van de kleine dingen des kleinen levens. Maar zoo gaat het evenzeer in de groote. „Een Hertog van Mecklenburg, zegt u?"

„Ja juist, uit Mecklenburg, het land van Fritz Reuter." Een smakelijke glimlach van verstandhouding wordt gezien op de wederzijdsche aangezichten. De brug is gelegd. Er kan naar believen worden heen en weer gewandeld, naar den overkant en vice versa.

Want is het te veel gezegd, dat vóór de verloving onzer Koningin Fritz Reuter voor de meeste Nederlanders de eenige naam was, die hun bij den *klank* Mecklenburg familiaar en vertrouwelijc in de ooren klonk?

Zeker, na de heugelijke, vorstelijke verloving ging men behoorlijk op kondschap uit. Encyclopedieën en handboeken werden geraadpleegd, en die het eerst klaar was, kwam u met een heel geleerd gezicht vertellen: „Zie je, dat Mecklenburg is nog zoo'n „mis" land niet; het heeft de twee grootste veldheeren der 19de eeuw voortgebracht met en na Napoleon."

„O, ja?"
„Wel, zeer zeker. Weet je dat niet? Blücher aan het begin en Moltke in de tweede helft der eeuw."

„Juist, ja, nu staat er me ook iets van voor. Nu, dat zijn een paar namen, die klinken als een klok!"

„Nietwaar, vind je ook niet? Blücher, de man, die Napoleon aandurfde, generaal Vorwärts, met z'n vermaarden „Pfeifen-meister." Je zult je herinneren, dat deze altijd de pijp warm moest houden voor den generaal, die dan zonder wachten het met de eene na de andere kon klaarspelen."

„Een heel ander man dus als Moltke, den bezadigden denker met het „Erst wägen dann wagen." 't Getuigt wel, dat Mecklenburg, hoe klein het mag zijn, toch plaats had voor twee zoo uiteenlopende karakters, al waren beide mannen generaal op hetzelfde gebied."

In dier voege werd het hertogdom de horoscoop getrokken. Mecklenburg was zoo ver en zoo vreemd niet, als het eerst wel scheen; daar waren al dadelijk *aanknooppingspunten*.

Maar daar bleef toch steeds bij menig gesprek één donkere wolk hangen boven den horizon van het Noord-duitsche gewest.

En dat was voor een goed deel de schuld van den grooten Mecklenburgschen schrijver, die zijn vaderland toch zoo algemeen vermaard had gemaakt, van — Fritz Reuter.

Wat de zaak was?

*) Den 7en November a.s. is het honderd jaar geleden, dat de Mecklenburgsche dichter *Fritz Reuter* geboren werd.

We wisten de herinnering aan dezen dichter niet beter te kunnen geven, dan door nog eens te plaatsen een artikel van den heer Postmus, dat voorkwam in den zesden jaargang van ons Blad, en geschreven werd bij gelegenheid van het huwelijk onzer Koningin.

Fritz Reuter, die in de rechten zou studeeren, onderging wegens het deelnemen aan verboden politieke vergaderingen, van zijn 23ste tot zijn dertigste jaar vestingstraf. Daarna werd hij boer, en toen ook dat niet gelukte, begon hij op zijn veertigste jaar zijn schrijversloopbaan. En wat hij als zoodanig is geweest, vertelt ons, geestig en leerrijk, de heer Postmus. Frits Reuter heeft langer mogen leven dan zijn „beschrijver." Hij stierf op 64-jarigen leeftijd.

Fritz Reuter had op allervermakelijkste wijze in zijn werken den draak gestoken met de *staatsinstellingen* van zijn geboorteland. Hij had in den breede verteld, wat hij en zijn vrienden van het beruchte jaar 1848 al zoo hadden moeten uitstaan, omdat ze „liberaal" en „revolutionnair" waren.

Doch al dadelijk zij gezegd: Zoo heel verschrikkelijk was het nu juist niet geweest. Wie Reuters *Olle Kamillen* (in 't Hollandsch vertaald onder den niet zeer juist naam: „Gedroogde (sic!) kruiden") nauwkeurig las, weet er alles van.

Ongetwijfeld, prettig was het niet, opgesloten te zitten in zoo'n ouderwetsche vesting, en zoo ongeveer als een hond aan een ketting te liggen; maar het was te doen, zoo niet!

Wat een schik hadden niet die vroolijke studentjes daar in die vreeselijke(?) gevangenissen. Hoe smakelijk weet „Fritz" er niet van te vertellen! 'n Jongmensch denkt zoo bij het lezen: „Het was daar toch zoo ongezellig niet. Beleeft men hier ook nog eens zoo iets. 't Is hier ook zoo doodstroom. Echt romantisch toch, die avonturen in de *kamillen!*"

Maar laten we elkander goed verstaan: de herinnering, ook aan het minder aangename, mits het niet te hard was, is steeds wat rozerood gekleurd. De werkelijkheid bleek steeds, bij nader onderzoek, wel wat anders. Eenige procenten dienen dus wel van Reuters vroolijk relaas te worden afgetrokken.

Maar nu *de* kwestie: Was en is het daar in Mecklenburg metterdaad zoo'n achterlijke stand van zaken; moet men spreken van een „jammerlijke boel"?

Op die vraag, zoo dikwijls gesteld, dient een klaar en duidelijk antwoord gegeven te worden.

En dat antwoord kan, *aan de hand van Fritz Reuter*, nu werkelijk, voor het grootste deel althans, zeer bevredigend zijn.

De zaak is deze: de staatsinstellingen zijn in Mecklenburg ongetwijfeld zeer achterlijk. Dat dient daar *geleidelijk* mettertijd te veranderen ook. Maar gebrekkige staatsinstellingen geven nog per sé geen jammerlijk vaderland!

Was dat waar, dan zou onze roemruchte geschiedenis der 17de eeuw geheel opnieuw *en anders* geschreven moeten worden, want de „Grondwet" van de Republiek der Vereenigde Nederlanden, te weten „de Unie van Utrecht," had gebreken te over, als ook ieder wel weet.

En nu vertelt Fritz Reuter zelf met smaak, met schik, *met onuitputtelijken humor* van zijn *geliefd* Mecklenburg.

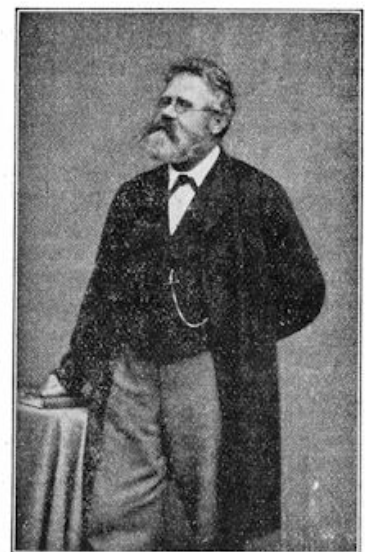
Hij laat u in zijn „Strömtid" (zijn leerjaren) vooral lachen om de „Onkels Bräsig" en andere oude heeren in hun oude omgeving, maar in dien lach is niets onhebbelijks. Integendeel, het gaat er mede,

als met iemand, die u vertelt, hoe het in zijn jonge jaren in zijn ouderwetsch dorpje toeging. „Nu ja," zegt ge bij uzelf, „spot maar, meneer. In uw hart hebt ge ze lief, juist die luiden, met wie ge den draak steekt."

En dat is alweer niets nieuws.

Trouwe lezers van „*Timotheüs*" zullen zich herinneren, wat we indertijd van Hildebrand en z'n „Familie Stastok" vertelden.

Het geval is wel niet geheel gelijk, maar in hoofdzaak zijn er toch punten van overeenstemming. Reuters blik is breeder, en omvangt meer dan die van Hildebrand. Bij Hildebrand wandelt men de

Fritz Reuter.

Onze plaat is ontleend aan Frits Reuters „Leven op het Land.” Zij stelt een dorpsrechtzitting voor met burgemeester, notaris en aanklager, en met Jochem, den beschuldigde. Jochem heeft 2000 Mark naar Rostock moeten bezorgen, en heeft het er niet gebracht. Hij zegt, dat twee mannen hem hebben overvallen en beroofd: de aanklager denkt natuurlijk, dat Jochem het gestolen heeft; de burgemeester meent, dat hij het verloren heeft. Stelen kan Jochem niet, maar liegen wel. Midden in de rechtzitting komt zijn vrouw binnen, die ook de waarheid niet weet, en dringt er bij Jochem op aan, dat hij de waarheid zal zeggen. Want zij weet, dat hij liegen kan. En dan woelt er in des daglooners hart een heete strijd. Inderdaad, hij heeft het geld niet gestolen, ook niet verloren, het is hem afhandig gemaakt, maar — en dat wil hij niet bekennen — het is hem, den sterken man, ontroofd door een vrouw, toen hij dronken was. Moet hij dat belijden?... Het is juist de verdienste van Reuter, dat hij dergelijke eenvoudige geschiedenissen zoo belangwekkend weet te teekenen; zoo humoristisch en levend.

eene binnenkamer, het eene „hofje” na elkander in en uit; bij Fritz Reuter heeft men meer den frisschen blauwen hemel boven zich. Stel eens, dat Pieter Stastok in die oude vestingsteden gevangenisstraf had gehad, de stumperd zou het bestorven hebben!

Fritz Reuter heeft dus al verhalende ons denzelfden dienst bewezen als Betje Wolff, de vermaarde schrijfster onzer achttiende eeuw, het deed.

De „weduwe Ds. Wolff” was ook erg voor de „verlichting.” Ze dweept met de „nieuwigheid.” Altijd met de „nieuwigheden” van haar tijd. Nu zou ze zelf weer tot de achterlijke luiden behooren. Zij laat ons ook in haar kostelijke boeken — die iedere Hollandsche jongen, elk flink Hollandsch meisje, *van buiten* moest kennen! — onbedaarlijk lachen om haar scheepskapitein Harde en z'n onbetaalbare egade tante Martha. Men kent toch *Sara Burgerhart* en *Willem Leevend* nog?

En nu bij „Betjen” hetzelfde geval als bij Fritz. Beiden zijn vurig voor den „vooruitgang,” maar hun hart hangt, *zonder dat ze zich dit ten volle bewust zijn*, aan het oude. En zoo doen ze ons op de meest onverdachte wijze gevoelen, dat dit oude *nog zoo slecht niet was*, en verre van onbeminnelijk!

Zóó in Mecklenburg, zóó in Oud-Holland.

Wat ging het daar nog „vaderlijk” toe in dat land van Fritz Reuter! „Vaderlijk” in den bedenkelijken zin, dien het woord kan hebben, als bedoeld wordt, dat de „landsvader” zijn burgerij te kinderlijk houdt; maar *vaderlijk* óók in den nobelen, den hoogen zin des woords.

Natuurlijk, Reuter schertst er mee als Heine — man van veel boosaardiger spot. Als de hertog 's morgens „z'n slaapmuts, die hij over de kroon had getrokken,” afzet, dan roept heel de burgerij vriendelijk: „Goeden morgen, papa.”

Kinderlijk, kinderachtig, oordeelt onze tijd bij dezen spot, maar toch ook *hartelijk*, het valt niet te ontkennen.

Men leefde nog *samen*. Alleen, dat mag niet ontkend: tot zelfstandige ontwikkeling was het Mecklenburgsche boerenvolkje nog niet gekomen. Men had de lieden niet mondig laten worden. En gaat dat niet goedschiks, dan komt het kwaadschiks. Dat leert de historie zonder mankeeren.

Of we Reuters werken zonder bezwaar aanbevelen?

Veroorloof ons een huiselijk beeld. Het is er mee als met roomtaart: af en toe een stukje kan geen kwaad, maar men moet er vooral geen te groot brok van nemen. Dan wordt het zoete *te zoet* en dus onsmakelijk.

Fritz Reuter *herhaalt* zichzelf te veel. Het zijn altijd weer dezelfde grappen en grollen. De tweede honderd pagina's van de „Kamillen”-verschillen in den grond der zaak niet van de eerste. Het is geen voortzetting van verhaal, het is maar nóg een naadje zetten op dezelfde oude kous.

Men heeft in ons land vaak Reuter vergeleken met Cremer, maar dat is een vergelijking, die mank gaat. Cremer was sentimenteel, vaak onuitstaanbaar sentimenteel. Reuter is op en top humorist.

Cremer's Betuwsche en Veluwsche boeren zijn *verdichte* boeren, voortgekomen uit des schrijvers fantasie.

Reuters Mecklenburgers zijn *echte* lui, goed gezien, perfect waargenomen, enkel een beetje als caricatuur geteekend, om ze duidelijk te laten kijken.

Eh — vreemd verschijnsel op het eerste gezicht — Reuter is veel meer Nederlandsch dan Cremer!

De menschen van „*Ut min Strömtid*” en „*Olle Kamillen*” zijn heusche landlieden, zooals men ze nog in niet *verschaafde* streken van Groningen, Drenthe en Overijsel wel vindt! Echte Sassen (Saksers zegt men meestal verkeerdelijk) of wilt ge: *Nederduitschers*. Cremer's menschen zijn bliken popjes uit een Neurenberger doos, zij rammelen als ge er tegen tikt.

Fritz Reuter staat dus ongetwijfeld veel hooger. Hij was geen man van de studeerkamer, die verzinsels bedacht. Hij gaf, *wat hij vond*.

En dat zijn Mecklenburger vondsten in hun *plattuts* in ons land zulk een opgang hebben gemaakt, getuigt van stamverwantschap tusschen de luiden van Oost- en Noordzee.

't Klinkt misschien wat te stout, maar we zouden haast beweren: Fritz Reuter is de eerste Mecklenburger geweest, die maar genaturaliseerd (vertaald) — en dát zelfs was eigenlijk jammer — behoefde te worden, om een Nederlander (meer Fries en Groninger dan Hollander, het is zoo) te wezen *in hart en nieren*.

Men zou den geestigen en goedhartigen schrijver den heraut van den Prins-Gemaal kunnen noemen in ons Vaderland. *Hij* is het geweest, die de eer had ons Hertog Hendrik voor te stellen. En beter introductie was niet denkbaar!

J. P.

De jeugdige Postmus.

't **I**s op een Zondagavond acht uur in de Meimaand van 1880. Ik leid u binnen in een achterkamer van een huis in Groningen, waar een twaalfstal jonge mannen vergaderd zijn; de oudste misschien 25 jaar oud, de jongste, dat was ik zelf, pas achttien. 't Zijn allen onderwijzers van Christelijke scholen, op een tweetal na: een reus met blonden baard, en een kalme stevige man, die beiden het onderwijzersjasje hebben uitgetrokken en zich voorbereiden voor een ander beroep.

't Gaat er gezellig toe. De lange Gouwenaars dampen; een groote koffiekant op koperen komfoor staat op tafel naast een schaal met koek, anders zou men niet in Groningen wezen! Op den rand der tafels liggen Bijbels. Want de jonge mannen houden hun geregelde vergadering; 't is „Vriendenkring,” die om de veertien dagen samenkomt voor Bijbelbespreking, en waar na de pauze vrije opstellen geleverd worden, gewoonlijk van letterkundigen of historischen aard.

Daar leerde ik Postmus kennen. Mag 'k hem eens even teekenen, zooals hij daar zit zonder pijp, want hij rookte niet? Ge zult zien, dat hij weinig gelijkt op het portret, dat we verleden week in „Timotheüs” hadden; alleen de scherpe oogen en het peinzende voorhoofd zijn dezelfde gebleven; slechts is dat laatste hooger geworden.

Hij is klein van persoon, en die kleinheid herhaalt zich in alle deelen van het lichaam. Wat een fijne hand, die de mijne ter kennismaking drukt. Wat een fijn, kleurloos gelaat, zonder baard nog, mager van de studie, met scherpe trekken, en een neus, die wat omhoog wipt. Het hoofd wordt gekroond door donkerblond haar, nog al lang, in het midden gescheiden, van die fijne haren, die eenigszins golven.

Hij trok me terstond aan, en meer nog in deze en in de volgende vergaderingen, twee jaar achtereen, door zijn persoonlijkheid. Altijd sprak hij mee, want over alles kon hij meespreken, en dikwijls was hij in tegenspraak. Hij was reeds begonnen zelf na te denken, en daardoor was hij het dikwijls niet eens met de meeningen van ons, die, gelijk jonge menschen gewoonlijk doen, de meening hebben van de omgeving, waarin ze opgegroeid zijn. En dan gaf het van die prettige vechtpartijtjes, altijd in aangename toon, want *Vriendenkring* bleef het. Wat hebben we genoten, vooral van Postmus en den „stoeren Calvinist” in ons midden, die 't steeds oneens waren. De laatste kwam met weldoordachte argumenten, doch Postmus met zijn scherp en vluggen geest wist altijd een zwak punt in de redeneering te ontdekken, wierp er een kwinkslag tusschen, waarvan hij altijd voorzien was, en kreeg de lachers op zijn zijde. Dan werd de Calvinist niet boos, maar kwam met tegenargumenten, en Postmus moest weer bestrijden. Het zal dien Calvinist, die dit schrijven ook leest, en wien ik bij dezen weer een Vriendenkring-groet zend, stellig een vreugde zijn geweest, dat Postmus op later leeftijd beslist voor het Calvinisme gekozen heeft. Zou Vriendenkring hem daarvoor den eersten stoot hebben gegeven?